

DEBRECZENI SZEMLE

63707 IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . . . 12 korona.
Fél évre . . . . . 6 „
Negyed évre . . . . . 3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltése egész évre 2 K.

Felölös szerkesztő és lapfőigazgató:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljártat I. fölépcsőn.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa György lap-metter kezeihez is.

Művészeti decentralizáció.

A Debreceni Szemle számára írta **Kézdy-Kovács László.**

A művészeti decentralizáció jelszava nem magyar nemzeti találmány. A világhódító angol és francia művelés is ennek köszönheti erejét.

Művészeti decentralizáció létezett már az olasz renaissance idején. Itália annak a sok művészeti iskolának köszönheti művészi aranykorát, melyek vidékein felvirultak és a nyomukban fenmaradt műkincsek és muzeumi gyűjtemények által még ma is a legmagasabb művelés terjesztői. A toscanai, umbriai s florenci, velencei, anconai, páduai, milanói, római és nápolyi iskolák nemcsak nagy mestereket szültek, hanem nemesebb erkölcsöket is. A XV-ik századbeli Olaszország Európa többi nemzeténél tudósabb, gazdagabb, csiszoltabb, képebb az élet szépitésére, azaz a művészet élvezésére és alkotására. Angliában ezidőtájt dul a fehér és piros rózsák borzasztó háboruja, melyben a harcfelek egykedvűen megnyuzák egymást s a védtelen gyermekeket halomszáma koncolják. Németországban az ádáz és égbekiáltó husszita háboru dühöng, Franciaország az angol járom alatt nyög s a rabló kalandorok valóságos edene; Páris külvárosaiban a farkasok kullognak... Szóval egész Európa még teljesen hűbéri és az emberek, mint erős fenevadak, nem igen gondolnak egyébire, mint evés-ivásra, verekedésre. Ellenben Olaszország csaknem modern. A Mediciek felülkerekedésével Flórencben a béke állandó lett, polgárok kormányoznak és pedig békésen s ami pénzt gyártás és kereskedelem révén szereznek, szellemes emberek módjára költik el. Kezdi kedvelni a tudományos társalgást, a művészetet és irodalmat. Az előkelőségek maguk köré gyűjtik a bölcselőket, művészeket és írókat diszes szalonjaikban, hol a multság társalgással, zenével, tánccal, élcelődéssel telik el.

„Castiglione d' Ubald Guido urbinói herceg neje Erzsébet, egy fenkölt erényű és szellemes hölgy — írja Taine — estenként érdekes társaságot gyűjtött egybe, sőt II. Gyula pápa is szívesen időzött udvarában. A hely és körülmények méltók voltak ily személyiségekhez. Nagyszerű palotában jöttek össze, melyet a herceg apja emeltetett és amely ekkortájt a legszebb volt Itáliában. A termek pompásan voltak diszitve ezüstvázakkal, arany- és selyem tapétákkal, antik márvány- és bronz-szobrokkal és festményekkel Della Francesca Pétertől és Santi Jánostól, a nagy Rafael atyjától... „És ugyanez a hercegnő így nyilatkozik lovagjairól: „Nem lennék meglepve lovagunkkal, ha nem értene a zenéhez és azonkívül, hogy szokása értelemmel olvasni a könyveket, nem tudna játszani némely hangszeren, mert a szórakozáson és gondüzésen kívül, melyet a zene szerez, igen gyakran szolgál arra is, hogy vele a hölgyek kedvét keressük, kiknek gyöngéd és lágy szívét könnyen meghatja a zene és gyönyörrel tölti el. De van még

valami, minek nagy fontosságot tulajdonítok és mit lovagunknak semmikép sem szabad elhanyagolnia: ez a rajzolás tehetsége és a festészelhez való értés...“

Ime, egy évszázadok óta porrá lett asszony a művészetről és egy-két sor a művészettörténet lapjairól, mely a nyers embert a művelt emberrel állítja szembe.

De lapozunk egy-két évszázaddal tovább és nézzük meg, mivé lettek azok a barbár-csordák, melyek előbb még egymást nyuzták? Időközben az olasz művészet nemes hatása elért az északibb tengervidékig, hol a germán néptörzsek telepedtek meg, akiknek állati képességeik és szükségleteik már a természettől fogva sokkal durvábbak, mint a latin népekéi. Az erkölcsök szelidülésével azonban itt is életre támad a művészet. A XVI-ik században már roppant fényüzéssel rendezett diszmenetek és lovagjátékok képezik a szem legfőbb gyönyörűségét. „A mehelni diszmenet pompás hatását emeli háromszázhusz ember lovon, arannyal himzett testszövetben, hét antik kocszi alakosokkal telve, tizenhat cimeres és mindenfelől kivilágított szekér...“ A művészet eközben annyira összeforr a lakosság rétegeivel, hogy Parival állítása szerint: „Nincs olyan szegény polgár, aki nem szeretné házat festményrel diszíteni. Egy pék hatszáz forintot fizet a delfti Van der Meer egyellen alakjáért. A lakás megszerzése és kényelme után a festészet pártolása egyetlen fényüzésük, nem sajnálják érte a pénzt, melyet inkább szájuktól vonnak meg“.

Ime, a régi hollandusok nagy műszeretete!

E régi jó idők felidézése után pedig jusson eszünkbe a legmodernebb angol divat. Anglia művészetét Ruskin agitációja hivta életre és ma Britannia földjén egész sereg angol iskola törekszik arra, hogy a képző és iparművészet terén minél tisztultabb izlésű mesterek munkálkodjanak és minél szélesebb körben szerezzen az angol művészet hírnevet és — piacot.

Mert a műtárgy nemcsak *aesthetikai*, hanem *vagyoni* értéket is képvisel ám!

És manapság már ne tessék azzal előállni, hogy a műpártolás „áldozat“. Igenis, áldozat annak, akinek a lelki csiszoltsága még nincs befejezve, de annak, aki már megérti a művészet bűbajos nyelvét, minden ujonnan megszerzett műtárgy kétszeresen kamatozhat. Szellemi élvezetét, lelki táplálékát gyarapítja s emellett a műtárgy értékének emelkedésével a családi vagyont is szaporítja.

Ha cselédek nem volnának, miről beszélhének az urnők!

A rendes ürügy, melynek örve alatt embertársainkat tönkretenni iparkodunk, az, hogy javukat

EGY RÓZSA.

A Debreczeni Szemle számára írta: VIDOR MARCI.

Nem az én rózsám szülte napkelet
Nem ringatták el színompás egek
Lelkét pazar átomigába fogva:
Nem szülte őt a buja napkelet
És nem teremték lomha istenek,
Ugy érlette meg Nyír fehér homokja.

Ott ringott fehér, habos bölcseje,
Ahol a fű könyharmattal tele,
S az édes nedvtől kivirul a rózsza:
Óh, Földanyánknak szent az ereje!
Ott ringott fehér, habos bölcseje
És napos ősszel ott tér nyugovóra.

Délutáni bölcsesség.

A Debreczeni Szemle számára írta: KÓBOR TAMÁS.

A hölgy: Nem tudom megérteni. Kérdeztem az uramat, ez azt mondta, hogy a férfiak mind disznók. Kérdeztem a mamámat, ez azt mondta, ne gondolkodjam, hanem őrizkedjem. S most magától kérdem, akit legrégebben ismerek és aki sohasem udvarolt nekem: mit gondolnak rólam azok, akik udvarolnak nekem?

Az ur: Mindenesetre azt, hogy ön nagyon szép, nagyon kedves, nagyon okos, a teája kitűnő és az ura nem féltékeny.

A hölgy: Különös, minden más dologban ön olyan egyenesen és világosan felel, hogy rögtön megértem. S erre a kérdésre válaszul csak azt kapom, hogy ki akar térni a felelet elől.

Az ur: Bocsásson meg, barátnóm, de ha az ura meg édesanyja olybá itéli a kérdést...

A hölgy: De ha éppen ezért öntől is megkérdem, akkor ezzel felhatalmaztam arra, hogy mindent megmondhasson.

Az ur: Mindent?

A hölgy: Mindent.

Az ur: S annyira bizik bátorságunkban, hogy nem félti ettől a mindentől?

A hölgy: (kezet nyújt.)

Az ur: Legyen. S ha igazán meg akarja érteni, akkor az, amit hallani fog, nem is olyan borzasztó. Hát kedves nagysám, azt akarja tudni, mit gondolnak önről az udvarlói?

A hölgy: Azt.

Az ur: Egyenesen még sem mondhatom meg, legalább rögtön nem. Hát például: ön velem, vagy másvalakivel be van havazva egy erdei kunyhóban. Nap-nap után mulik, segítség nem jön. Én borzasztóan éhes vagyok, s vajjon mit gondolok akkor önről?

A hölgy: Azt, hogy szintén éhes vagyok.

Az ur: Ugy van. S talál ebben a föltevésben valami megalázót?

A hölgy: Nem.

Az ur: Akkor sziveskedjék ezt az esetet udvarlóira alkalmazni. Ezek mindig éhesek.

A hölgy: És?

Az ur: Többet is mondjak?

A hölgy: És fölteszik, hogy én is?...

Az ur: Azt.

A hölgy: Igy kurtán-furcsán?

Az ur: Igy kurtán-furcsán.

A hölgy: De hiszen ez gyalázatos sértés!

Az ur: Ha különbséget tesz az éhség és szenvedés között, akkor az.

A hölgy: S azok az emberek, akik hódolattal és rajongással állnak körülöttem...

Az ur: Mind azt gondolják, ha engem visszatüsit, vajjon ki az, akit kitüntet?

A hölgy: Ah, ez ocsmányság. S mivel adtam okot erre a gyalázatos föltevésre?

Az ur: Azzal, hogy nő. S ezért nem is szabad sértésnek fölfognia. Nem önről gondolkodnak így, hanem a nőről. S nem is azért, mert a nők több okot adtak erre a föltevésre, mint ön, hanem mért a fölvilágosodás és tudomány haladásával fölfedezték, hogy a nő is csak ember, s ha a férfi folyton éhes és minden tálból lakmározni akar, akkor a nő is, fölteve, hogy teheti.

A hölgy: Tehát minden bók egy-egy kételkedés a tisztességemben, minden virágcsokor egy-egy inszinnuáció és minden szavalás szerelemről értésemre adja, hogy milyennek tartanak?

Az ur: Ugy van.

A hölgy: A nyomorultak.

Az ur: Lassan, kedves barátnóm. A férfiak erről nem tehetnek. Ők az ő piszkos kis ambícióikat kellekmes, szalonképes formába bujtatják s azt tapasztalják, hogy a nők ettől sohasem sértődnek meg, sőt jól esik a tisztességesnek is látni, hogy észreveszik a szépségét s egyéb egyéni kiválóságait. Ha az udvarlás sértené a nőket, a férfiak nem udvarolnának nekik.

A hölgy: De hogyan is jusson tisztességes nőnek eszébe ez a szempont? Én boldogan élek az urammal, senkinek okot nem adtam arra a gondolatra, mintha másfelé hajlanék s mivoltomnak ebben a tudatában fogadom tisztességes embereknek elismerését s azt hiszem, azért bánnak velem ilyen lovagiasan, s azért mondanak szépeket, sőt talán azért szerelmesek belém, mert az egyéniségem cnyire intakt. Honnan türük ezt el azok a nők, akik nem olyan ostobák, mint én s tudják, hogy az udvarlás cédaságot tételez föl?

Az ur: Engedje meg, hogy erre a kérdésre ne magam feleljek. Hanem kérdezze meg az urától, hogy ő, mint férfi, aki ismeri a férfit, miért nem hív párbajra mindenkit, aki a feleségével nem gorbászkodik?

A hölgy: Csakugyan, az uramnak nem kellene ezt türnie.

Az ur: Lám, és mégis türi. Sőt büszke a feleségére, amiért mindenütt hódít s különösen ha látja, hogy a felesége is büszke a hódításaira s amellettt biztosabban, hogy meg nem tántorodik.

A hölgy: Igen, büszke voltam rá, amíg nem tudtam, de ő tudta!

Az ur: Ő is csak másról tudja. A másik nővel szemben ismeri ezt a sértő intenciót, de az övével szemben... Hogy is juthat eszébe, mikor annyira át van hatva az ön megközelíthetlenségéről, hogy más kételkednék benne? Az ön udvarlói, drágám, egészen más embereknek képzele, mint más asszony udvarlói, ők épen olyan kivételes udvarlók, amilyen kivételes feleség ön.

A hölgy: Kivételes? Hát én volnék az egyetlen nő, aki hü az urához?

Az ur: Nem. Hanem az egyetlen, akiről az ura elismeri. Minden ember legföljebb egy nőt ismer, aki hü hozzá, mert a másikat, akit épp úgy ismer, csakis azért ismerhette meg olyan jól, mert nem állta meg a hűség próbáját.

A hölgy: Borzasztó, amiket mond. Ezekután megalázónak kell éreznem, hogy nő vagyok. Minden erőssomben kicsinylőmet és rágalmazómat látnom.

Kivel is érintkezhetem még ezek után? Végig ismerőseim során ön az egyetlen, aki nem udvarolt nekem.

Az ur: S érti most már, miért nem?

A hölgy: Köszönöm. Ön nemes, nobilis ember, igazi jó barát, s az ön példája mutatja, hogy ha már kitalálták, hogy a nő is ember, akkor lehet vele úgy is érintkezni, hogy nem gondol mindig arra: ez az ember nő és nem férfi.

Az ur: Bocsánat, képmutató nem vagyok. — Ennyire én sem vittem a semlegességben.

A hölgy: Csak ne vonja vissza, ami olyan jól esik nekem. S higgye el, amit most öntől hallottam, voltaképpen boldoggá tesz. Megvallom, izgatott, talán bántott is olykor a kérdés: mi hát ez az ember, miért olyan közömbös irántam? Talán nem tetszem neki, talán van valakije, vagy...

Az ur: Ön foglalkozott ezzel?

A hölgy: De most már értem. Ön nem akart rólam rosszat gondolni.

Az ur: Legyen úgy.

A hölgy: Talán nincs így?

Az ur: De igen. Rosszat nem gondoltam önről. Tudtam, hogy öntől nem remélhetek semmit.

A hölgy: Csak kisebbíti magát. Ön nem nézte bennem a nőt, hanem az embert s amikor mindenféléről beszélgettünk, akkor az érdekelte, amiről beszélgettünk. A társalgás kielégítette önt és...

Az ur: De most már mennem kell.

A hölgy: Megint ki akar térni?

Az ur: Ha kényszerít a vallomásra: igen.

A hölgy: És miért?

Az ur: Mert eddig csak a többit kellett lelepleznem, ezt szívesen tettem. De hogy magamat is...

A hölgy: Hogyan?

Az ur: Nos hát, miért járjak jobban, mint a többi? Hát igen, én se vagyok különb, csak tudatosabb és nem ismerem félre önt. Engem sem elégit ki a társalgás, mert önnel szívesebben társalgok, mint az urával. S ha nem nézném le annyira magamat s nem becsülném annyira elérhetetlen magasságba önt, akkor nem lett volna alkalma töprenkedni azon, hogy miért nem udvarlok soha önnek én, holott én vagyok az egyetlen, akit négyszem között fogad bármikor.

A hölgy: Kedves barátom, ezt nem hiszem el. Ön nem szerelmes belém.

Az ur: Legyen úgy, s azok után, miket most az udvarlás felől hallott, kétszeresen fogok vigyázni, nehogy abba a kategóriába sorozhasson.

A hölgy: De drága barátom, biztosíthatom, sohasem fogom önt a többi közé sorozni.

Az ur: Nem is adok okot erre.

A hölgy: Ha öntől hallok szépeket, ez más lesz, ez nem fog sérteni, hanem fölemelni.

Az ur: Higgye el, lényegében épp oly komisz vagyok, mint a többi.

A hölgy: Ha olyan volna, mint a többi, nem beszélne másképp, mint azok.

Az ur: Mert nem akarom, hogy azokkal egy kategóriába soroljon. Kezét csókolom, most már igazán megyek.

A hölgy: Maradjon.

Az ur: Bocsásson meg, ideje, hogy menjek. Félek, ha tovább itt maradok, én sem fegyelmehetem magamat, s tényleg úgy beszélek, mint a többi.

A hölgy: Hát aztán? Ne féljen tőle.

Az ur: De igenis, félek tőle. Megyek, szaladok, mert különben...

A hölgy: Maradjon.

Az ur: Nem.

A hölgy: Ez gorombaság.

Az ur: Az, de tisztelet. Ajánlom magamat.

A hölgy: Ugy? Hát Isten vele. (Egyedül.) Ha az uram megtudná, hogy ez az ember hogy megsértett, kettéhasítaná a fejét. (Sir.)

KRÓNIKA.

Liga a gorombaság ellen.

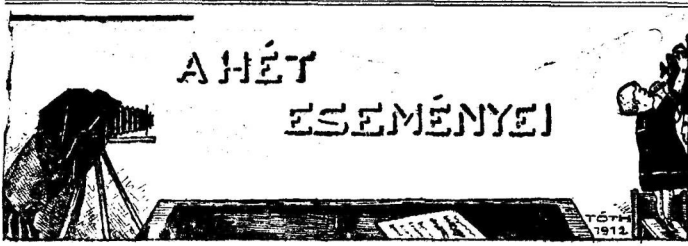
Kétségtelen, hogy ez a mi ultimodern körünk a legbizarrabb ötleteit termi a felelőtlen és felszínés emberi gondolkodásnak. Ma az a divat a modern angol nyugaton, hogy a leglehetőlenebb gondolkodásnak is társadalmi szervezetet adjon. Ez a liga alakítás sablonjába könnyen beleszorítható. Az is kétségtelen, hogy ezek a mai társasági ligák csak ott burjánoznak, ahol sok pénze van az embereknek. Ahol keveset vagy éppen semmit sem dolgoznak a nagy tőkék tulajdonosai mint Amerikában és Angliában. A dologtalanságokat itt azokra kell érteni, akik jól kiválasztották a papájukat és rokonságukat. Akik családjában még élnek a vagyongyarapító majoreszkek, kik dolgoznak, már a munka megszokottságából is, de a vagyonukat csak a haláluk után adják ki az utódoknak.

Különöshát, hogy egy ilyen rendeltetésű liga, mint ennek az irásnak címében olvasható, nálunk, Magyarországon is életjelt adhatott magáról és a mozgalom éle bérkocsisok és kofák ellen irányul. De nem Budapesten, ahol pedig a bérkocsisok nyelve finomságaitól egy kóborló cigányasszony is a sáros bokájáig pirulna s a legcifrább száju huszárörmester is szégyenkezve oldalog tovább, ha Johann Reitschneider franzstädter bérkocsi-iparos ur elkezdí a napot dicsérni.

Hát különös bolondgombája is a nagy dologtalan kényelemben unatkozó embereknek, hogy éppen a bérkocsisok nyelvét akarják megfinomítani, holott erről az emberfajtáról már az ókori irástudók is megállapították, hogy külön kaszt a társadalomban s a született zabolátlanságuk miatt soha meg nem javíthatók. Csak nem régen történt, hogy boldog Itáliában a kényes izlésű parkett-férfiak és szalon-nők már megelégedve muzsikális nyelvű fajuk pár népének ismeretes cifranyelvűségét, akik a Madonnát is szuperlatívuszos szakramentokkal emlegetik, megindították a „Pro gentilezza“ mozgalmat, amelynek magyar közhelye ez: „Légy jó modoru!“ Milánóból indult ki a mozgalom, Olaszország legműveltebb társadalmából és a vége az lett, hogy egy negyedesztendő múltán végelgyengülésben kimult az olasz műveltségnek ez a finom, törekeny hajtása, mert Firenzen túl már az alakuló gyűléseken is, a szmokingba öltözött jövéru olasz férfiak is „appaggio corpo de Maria miseracorde virgen“-t emlegettek. De hölgyeim és uraim! minek is akarják meghamisítani a néplelek természetes megnyilatkozását. Hiszen ez tökéletes kulturesalás volna, mert minden eredeti zamatját és színét elveszítene és olyanféleképen hatna, mintha régi mesterművű festményekről az eredeti színeket levakarnák vagy nagyszerű antik szobrok patináját mázolniák be lakk-kenőccsel.

Né hollygassuk hát a rusztikus beszéd természetes hangzatosságát. Meddő fáradság volna, amint az olasz „progentilezza“ mozgalom is kacagtató fiaszkóba fuladt bele. Iskolák, iskolák meg megint iskolák kellenek ide, ehhez a törekvéshez, mert emlékül semmi más társadalmi példa vagy éppen birságolás nem fog

javitani semmit a született kocsisokon, akik között sok szalonruhába és aranygalléros egyenruhába bujt teremtménye is van ennek a mi változatos emberi társadalmunknak.

Ünnepek után.

ÜNNEP UTÁNI STRÓFÁK.

1.

*Aki szeret vegyen holnapra,
Nekem egy csinos mankót máma,
Mert jaj! ráesett a lábamra
„A Z UJSÁG” karácsonyi száma.*

2.

*A derék jámbor
Zivuska Andor
Felnéz az égbe térdreerogyva
S hálás szemekkel blazirtan szól:
Dicsértessék a Jézus Krisztus
A karácsonyi hírlapokba
Az idén is száz verset irtam.*

3.

*Elmultak hát az ünnepek
És egy szem hó sem esett,
Ismét győzött Lukács, Tisza.
Jústh szól: „Furcsa egy eset
Lássák így volt kérem ásson
F e k e t e s á r g a karácsony.*

(—) Nagyon szomorú ünnepeket ültünk. Mintha az orra-vérré folyt volna az emberiségnek, olyan viaszosan hangulat uralkodott mindenenket. Sőt nemcsak mintha orrvérzésünk lett volna mindannyiunknak, de emellett valamennyien szűkölködtünk volna ráadásul a zsebkendőkben is. Az ünnepi sokadalmakban nem lett volna hiány, de tudja Isten olyan gyalázatos volt a lelkiállapotunk, mint a hótalan, sáros, lucskos, ködös, inkább késő őszi, mint téli tájék arculata. Karácsony és újév, ugy látszik, hó nélkül nem sokat ér, de ha hó nem volt, legalább pénzünk lett volna. Hó nélkül csak van karácsonyi újévi ünnepi hangulat, de pénz nélkül el sem képzelhető. És ez részben igazság is, de nagyobb részben — baj.

(V) A háború réme még mindig kísért. Ugy járt a közönség, mint a gyerek, akit addig rémitgettek a farkassal, hogy a házi kutya láttára is kilelte a hideg. Ha három finánc keresztülutazik a hajdu-böszörményi vonat debreczeni pályaudvarán, estére a Hungáriában már titokban elvonuló ellentenger-nagyokról beszél a fáma, a Ráthmer Sándor vetőgépeit ágyuknak nézik s ha valaki rosszul ejti ki a magyar nyelvet, már nem lehet más, mint muszka-kém. Az emberek egyrésze gyümölcsötlenül heverteti a készpénzét. Így köszöntött reánk az új esztendő, melyről senki sem tudja, hogy ágyudörgésben vagy pezsgős üvegek durranásában lesz-e gazdagabb. Egy bizonyos, hogy már jobb lenne a bizonyosság akár milyen formában, mert Sükri basa, Drinápoly védője aligha van olyan kétségbeejtő állapotban, mint mi.

(!) A zálogházakban elrendelte a miniszter, hogy szegre akasztva tartsák a ruhaneműeket. Ezt a szöveget

ne kicsinyelje le senki, ez a zálogház falába bevert rozsdás szög esemény. Vidám kezdők és bus megrögzöttek, akik elszántan a zálogházak poros pincéjében tartották gardrobjukat, mi tudjuk csak, mit jelent ez a szög, amelyet miniszteri rendelet ütött a falba. Eddig a legszebb világos felöltőket, a legkarcsubb ferencjózsefeket, a legprémesebb bundát a zálogos, kellő megszagolás, értékelés és vizsgálat után begyömöszölte egy piszkos rongyba, bekötötte és berakta a pincébe, mint a piros dinnyét szokás. Az elegáns nyári ruhák a nedves évszakokon át elsorvadtak, a finom bundákat pedig nyáron kiette a szu. É: ha jött a szezon és a pincéből kikerültek a megviselt, megtört ruhadarabok, minden hordár és a legtöbb konfliskocsis is örömmel konstátálta: A nagyszágos ur kabátja nyaralni volt! Ennek vége. Ugy kapják vissza a félszeg amatőrök és öntudatos professzionisták a ruhát, ahogyan bevitték: üdén, frissen kivasalva. Legyünk hálásak a zálogházasoknak. Szeg szeggel! Csapjuk be összes ruháinkat! Ném történik baj. A szeg a könnyelmű emberek amulettje. Eddig felakasztották rá magukat; ezután a ruhájuk lóg rajta.

)-(Egy modern állam. Ez már megint egy amerikai zsurnaliszta fejéből pottyant ki. Mister Frater a Csöndes-oceán egy pusztaszigetén megcsinálja a modern államot. Mindenféle nemzetbeli ember él majd az új országban, még pedig egészen új társadalmi rend alapján. Kap mindenki valami mesteriséget (amihez legjobban ért) s hat órán keresztül dolgozni tartozik. Ezért jár teljes ellátás, politikai jog s minden esztendőben egy havi szabadság. Az új állam köztársaság lesz, de haderőt nem fog tartani. Szóval egy kedves kis ország lesz, hacsak valami bolondság nem sül ki belőle. Csak egyben van igazuk az ujitóknak. Ha modern államot akarnak, akkor a pusztaságba kell menniök.

(!) Az Apolló mozgószínház megnyílt a héten. Debreczen ma már igazi nagy város, amit bizonyít ez a harmadik mozgószínház létesítése is. Az Apolló teljesen modern színház, építése megfelel a legmodernebb követeléseknek, pompás berendezéssel. A Miklós- és Piac-utcák sarkán levő kizárólag célra épült színház épületben nagy közönség, nagyon kényelmesen helyezkedhetik el. A színház első hetének műsora a fővárosi előkelő mozgószínházak műsorát öleli fel, természetesen a legjavát válogatva ki a drámáknak, humoros bohóságokból, ismeretterjesztő látványosságokból stb. A színházba folytonosan bemehet a közönség s telefonon a művezető igazgató szívesen áll a közönség rendelkezésére. Telefon szám 762. A színházat Deésy Alfréd, az ismert színművész vezeti.

— Ha nő vagy férfi olcsón akar öltözködni: szöveget Fischer Adolf és fia (Piac-u. 61.) cégénél szerezze be.

— Lóbl Gyula és Társa látszerész és fényképészeti szaküzlete Piac-u. 63. szám. Telefon szám 869.

SZÍNHÁZ.

A debreczeni színházi válság úgy látszik, mégis csak megoldást nyer. Nem úgy, amint a Zilahy hitelezői és a Zilahy bukását óhajtók akarták diktálni, hanem úgy, amint az események diktálják. Miután olyan korszakos futó bolond nem igen akadt, aki a debreczeni városi muzeum ritkasági leltárának féltett kincse óhajtott volna lenni azáltal, hogy magára vállalja a más, több mint 100,000 korona adósságát, most már megmarad a káposzta is s csillapíthatja

éhségét a kecske is. Zilahy Gyula minden valószínűség szerint olyan segítő társat nyer, aki úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben támogatni fogja s kiveti a lehetetlen helyzetből az alatt a másfél év alatt, melyre Zilahyval szerződött a város. Zilahy azután az ő kiváló művészi multjához méltó módon kerül ki a csávából s egy jottányira sem esik vissza pályafutásában. A Zilahy hitelezőinek legeminebb érdeke, hogy Békés Gyula ajánlata kellő elbírálásban részesüljön. Így a színház új erőhöz jut anyagiakban és művezetésben egyaránt. Ez a dolog nagyon egyszerű s csak azon esodálkozunk, hogy ennyi huzavona után meg teljesebben. De hát a tojást is Kolumbus methodusa szerint lehet legegyszerűbben felállítani az asztalon s mégis Kolumbusig kellett várnia az emberiségnek, hogy ez a problema megoldást nyerhessen. Így járt a színház jóléti-bizottmánya is a Békés Gyula legelső, legutolsó és úgy látszik egyetlen legcélravezetőbb indítványával.

URANUS		SZÍNHÁZ
E HÉTEN! Hétfőn, Kedden, Szerdán		E HÉTEN! Január 6, 7 és 8-án
VIGYÁZZ A NŐRE! A legnagyobb francia vigjáték 3 felvonásban. Írta: Georges Feydeau.		
A CSIKÓS Eredeti hortobágyi magyar felvétel.		A CSITRI Vigjáték 1 felvonásban. Dán művészek!
SPANYOL BIKAVIADAL Eredeti felvétel 2 felvonásban. Izgalmas jelenetek.		
Csütörtökön, pénteken január 9 és 10-én		
AZ OKMÁNYHAMISÍTÓ Modern társadalmi dráma 2 felvonásban.		
WATERLOOI ÜTKÖZET Hugo Viktor irányregénye legmesteribb leírása		
ÉS A MINDIG REMEK KISÉRŐ MŰSOR.		
Szombaton, január hó 11-én Délután: FÉLHELYÁRU GYERMEKELŐADÁS! Este: CSODÁS SZÉP ÚJ MŰSOR!		

Janátka Alajos kereskedelmi és műkertészeti telepe a Szoboszlói-uton. (Virágüzlete Debreczen, Piac-u. 59. sz. Telefon 8-44. Telep-telefon 10-46.)

IRODALOM.

August Strindberg.

A legfáradhatatlanabb kereső volt. Kereste örökké problematikus lénye rejtélyének mindent megfejtő kihüvelyezését. Kereste csupa-mozgás-egyenységének a megállapodás nyugvóhelyét. Kereste a gyilkos gabalyodás oceanján, amelyenül az élet behullámzott soha le nem hunyó szemébe, egy legfőbb rendező törvénynek mindent földérintő világítótoronyát.

Keresett a mindent fölforgató eszével és a mindennel bujálkodó szívével. Minthogy csak egy szentésgesen hatalmas végcél uszította soha meg nem rigyó sóvárgását, a maga és a világ végső rendjének megismerése, nem engedhette meg magának a törpebb és közelebbi célok cammogóinak azt a fény-

üzését, hogy finnyáskodva válogasson a keresés eszközeiben. Minthogy démona arra korbácsolta, hogy az igazságok igazságát keresse, minden létező kegyetlenül rejtőzködő lényegét úgy igyekezett megközelíteni, ahogy esetről-esetre jobbnak és célszerűbbnek látta. Nem esküdt föl az igazságkeresés egyetlen kizárólagos módszerére sem. Keresett, hol a természettudomány számító műszereivel, hol a hit föl-fölvillanó intuiciójával, majd a legmerevebb akadályok legparányibb részeibe is belesurranó okosságával, majd az ég és a föld között boszorkánytáncot járó képzeletével.

Aki a keresésnek oly mániakus fanatikusa, amilyen Strindberg volt, annak nincs ut oly szennyes, amellyel be ne mocskolná lábát, nincs ut oly szeszélyesen kacskaringós, amelyen végig ne hajszoltatná magát, nincs ut oly meredeken magasságokat megvívó vagy oly lezuhanatóan mélységekbe bukó, amelyre rá nem érzekednek. És akinek minden ut jó, ha irány az igazság felé vivéssel biztat vagy csalogat, annak erkölcsi szótárából kifelejtődik a „következetesség” intó szava. Strindberg ma a valóságok emelőjét szívó pozitívista, holnap asztrál-szellemekkel ölelkező okkultista. Ma a tudomány megváltó mindenhatóságának harsonása, holnap a tudomány minden időre való csödjének kegyetlenül leltározó és csak üres rakományokat találó tömeggondnoka. Ma az ész szuverénitására sarkalló istentelenségnek ördögi papja, holnap egy ködös érzés által a trónjára visszahelyezett istenségnek áhitatos harangöntője. Ma a vért verejtékező elnyomottak millióinak szocialista védőügyvéde, holnap a tömeg együgyű zsarnokságán zivatarosan fölháborodó anarchista arisztokrata.

Tegnapi fölfogását leöli a maival, hogy ezt is megfojtsa a holnapival. Tegnapi én-jét összetépi a maival, hogy holnap esetleg ismét magára öltse a tegnapi én-nek bemocskolt, összetépett és eldobott köntösét. Mit bánja, hogy ujjal mutatnak rá azok a korlátoltak, akik belerögződtek abba az izmok sorvasztó és a véredényeket elmeresztő hitbe, hogy az igazságot csak egyetlenegy üdvözítő uton lehet megközelíteni. Nem törődik azzal, hogy ócsárolják egymás nyakára hágó ellentmondásaiért, hogy kikacagják, mert hol előre szökik, hol hátra tántorodik, mert jobbra is, balra is dühöng, mert sokszor úgy vél előre jutni, hogy visszafordul. Fittyet hány a gánesnek, kacag a kacagókon, mert tudja, hogy ellentmondásait is harmónikusá teszi az igazság megelégségének vágya, mert érzi, hogy látszólagos következetlenségei mögött is ott trónol az igazság sóvárgásának örök következetessége, mert meg van győződve róla, hogy mennél groteszkebben bukácsoló a tévelygése, annál lázasabb bátorságu és annál büszkébb sikerrel biztató volt a keresése.

A legirigmalatlanabb leleplező is volt. Az emberiségnek azok a legnagyobb, bár egyuttal a legszigorúbb tanító mesterei, akik a legpörébben mutatják meg az életet és az embert. Strindberg a legvégtelenebb lemeztelenítést végezte mind másokkal, mind — a mi kegyetlenebb és vakmerőbb virtusa — magával. Verseiben, regényeiben, novelláiban, színműveiben, természetbölcséleti tanulmányaiban harckokat mutat be a legparányibb lepel nélkül: az egyének a társadalommal, az alantas páriáknak a tulfejlett arisztokratákkal, a férfinak a nővel, a svéd nemzeti elfogultságnak a kozmopolita világpolgársággal való harcát, ezt a hol haragosan tomboló, hol fáradtan lihegő, végnélkül áldozatokat követelő és legfőlebb alattomos fegyverszünettel járó, de becsületes békével nem kecségtető örök viaskodást. Ezeknek a

János vitéz.

Kukorica János	— — — — —	Zilahyné S. Vilma
Iluska	— — — — —	Aranyossy Nusi
Gonosz mostoha	— — — — —	H. Serfőzi Etel
Strázsameter	— — — — —	Perényi József
Bagó	— — — — —	Székely Gyula
Falu csöszze	— — — — —	Lévay Farkas
Francia király	— — — — —	Szabó Gyula
Királyasszony	— — — — —	M. Tordai Erzsi
Bartoló, tudós	— — — — —	Kozma Ferenc.

Kivételes olcsó árak!

Eredeti angol kemény- és puhakalapok 5 koronától. Kifűnő férfi-ingek K 3-50-től és szebbnél szebb nyakkendők igen nagy választékban

LENGYEL UTÓDA FRANK IMRÉNÉL

a Dreher mellett.

Szabott árak!

Szegény Iluskát halálra kinozza gonosz mostohája; a kis árvának egyedüli öröme, minden boldogsága Kukoricza Jancsinak, a derék bojtárlegénynek szerelme. De ennek az időnek is vége szakad. A gonosz mostoha pénzért felbérel a falu csöszét, hogy hajtsa a tilosba Jancsi nyáját és mikor ez megtörténik: Jancsinak menekülnie kell a nép dühétől, de megígéri szerelmesének, hogy száz halálból is visszajön érte, kis menyasszonyáért.

A francia király udvarában nagy a szomorúság: a török megnyerte a csatát, veszendőbe a franciák királyának koronája, országa. Ekkor megérkezik hős huszáraival János vitéz — aki sok hőstetteiért nyerte ezt a nevet — és a szép francia királyleány kérésére vállalkozik az ország megmentésére. Harcba indul és elkergeti, leveri a törököt. A francia király hálából felajánlja neki országa felét és leánya kezét. De János vitéz — általános álmélkodásra — visszautasítja a királyleány kezét: Iluskájára gondol. hozzá vágyik vissza a szive, lelke.

Jancsi és Bagó vándorutjokban elérkeznek az Élet tavához. A gonosz mostoha, mint rut boszorkány, megkísérli Jancsit elcsalni a tó környékéről, de Jancsi a tündérek énekéből megtudja, hogy hol van és hogy itt feltalálja elvesztett Iluskáját. Az Iluska sirján nőtt rózsaszálát bedobja az élet tavába, a tóból virágok, rózsák nőnek és eltűnik a tündérek birodalma, ahol Iluska a tündérkirálynő. A két szerelmes boldogan talál egymásra.

Ganofszy Lajos

fűszer- és festékkereskedése
Debreczen, Csapó-u. 18.

Vén bakancsos és fia a huszár.

Veres csapláros	— — — — —	Kemény Lajos
Ilon, { gyermekei	— — — — —	Vajda Ilonka
Friczi, {	— — — — —	Kormos Ferenc
Sugár Mihály, kiszolgált bakancsos	— — — — —	Kassay Károly
Laczi, fia	— — — — —	Székely Gyula
Hangos, kántor	— — — — —	L. Farkas Pál
Lidi, leánya	— — — — —	Borbély Lili
Pista, bojtár	— — — — —	Kozma Ferenc
Talléros, huszár káplár	— — — — —	Kiss Imre
Huszár őrmester	— — — — —	Perényi József

LUDESER JÁNOS, DEBRECZEN,
Városház épület. ==

Különösen színházi sálakban, kesztyűkben, legyezőkben és illatszerekben nagy választék.

Színházi bluzok féláron.

SÁRGA LILIAM.

A nagyherceg	— — — — —	Bérczy Ernő
Thurzó Viktor, főhadnagy	— — — — —	Zilahy Gyula
Hessen Frigyes báró, hadnagy	— — — — —	Solti S.
Illésházy István gróf, főhadnagy	— — — — —	Repkai
Basarczy András, hadnagy	— — — — —	Falussy
Katolnay, ezredes	— — — — —	Székely
A primadonna	— — — — —	Csanády Irma
Dr. Peredy Jenő, orvos	— — — — —	Szilágyi Ernő
Peredy Judit, a huga	— — — — —	Vajda Ilonka
Dr. Asztalos Kálmán, ügyvéd	— — — — —	Pethő Pál
Bokor Adolf, kávé	— — — — —	Lévay
Csihás Péter, vállalkozó	— — — — —	Rózsa
Rudas Béla, cipőgyáros	— — — — —	Ardai Árpád
Zechmeister Mátyás, kereskedő	— — — — —	Szakács
Zsifkovics János, bérlő	— — — — —	Szabó Gyula
Rád János, főkapitány	— — — — —	Kemény Lajos
A főispán	— — — — —	Kassay Károly
Egy fiákeres	— — — — —	Perényi József
Emerencia	— — — — —	Vámos Gizi

2494—1912. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak V. 4584/1—1912. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint F. Schindler Micni cég részére 361 kor. 50 fill. tőke. ennek 1912. év július hó 31. napjától számítandó 5% kamatai és az eddig összesen 47 korona 10 fill. perköltség erejéig 1912. évi november hó 6-án biróilag lefoglalt és 2200 koronára becsült női kabátok és kosztümökből álló ingóságok **1913. évi január hó 11-én délelőt 1/10 órakor** kezdetét veendő és alperes cég üzletében, Piac-utca 16. számú háznál megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatok részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1912. évi december hó 24-én.

Török, birói kiküldött.

2443—1912. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak V. 2495/3—1912. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Reics Lajos debreczeni lakos részére debreczeni lakosoktól 12.000 kor. tőke, ennek 1912. év július hó 1. napjától számítandó 6% kamatai és az eddig összesen 318 kor. 50 fill. perköltség erejéig 1912. évi július hó 9-én biróilag lefoglalt és 3886 koronára becsült házi butorok, zongora, szőnyegek, könyvek és egyéb tárgyakkal álló ingóságok 1913. évi január hó 10-én délután 3 órakor kezdetét veendő és Péterfia-utca 48. sz. a. Hosszupályi takarékpénztár r.-t. 7700 kor., a Nagykárolyi takarékpénztár 4100 kor., a Takarékszövetkezet és hitelintézet 1090 kor., a Debreczeni Hitelbank 5000 kor., Bankegyesület r.-t. 1820 kor., a Debreczeni agrár bank szövetkezet 2200 kor. és 1300 korona, Népegélyző bank m. sz. 1222 K 54 fill., Debreczen városi takarékpénztár 2450 kor., az Érmelléki hitelbank 1300 kor. és 870 kor. tőkekövetelés és járulékal kielégítése végett is egyidejűleg megtartandó nyilvános birói árverésen a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adni.

Megjegyeztetik, hogy az árverés mindazon foglaltatok részére, kik már jogerős végrehajtási zálogjogot nyertek, elrendeltetik.

Debreczen, 1912. évi december hó 23-án.

Török, birói kiküldött.

Hít és Haza.

Rott Kristóf, gazda	Szilágyi Ernő
Péter, a testvére	Lajthay Károly
Az öreg Rott, apjuk	Kemény Lajos
Rott Kristófné	Kiss Mariska
A veréb, Kristóf fia	Vajda Ilonka
Rottné, édes anyja	Uti Gizella
Qandperger, gazda	L. Farkas Pál
Sandpergerné	Halassy Mariska
Unteregger, Kristóf sógora	Székely Gyula
Englbauer, gazdag katolikus paraszt	Kassay Károly
A császár lovasa	Pethő Pál
Wolf, üstföldöző	Szabó Gyula

Németországban a 30 éves háboru után, 1670 táján megindult a lutheránusok üldözése. Aki a katolikus hitre nem tér át, annak el kell hagyni hazáját. Rott Kristóf, a dráma hőse az apjáért, aki ragaszkodik szülőföldjéhez, nem menekül, hanem marad. A császár pibék lovasa azonban egy gyilkosság alkalmából rá jön, hogy Rotték nem katolikusok. Most már menekülne, de a fiát nem viheti, mert annak a császári rendelet értelmében maradni kell. A fiu üldözés közben a vízbe ful. Rott leakajra a császár lovasát ütni, de mikor azt a *Szent Mária* szobor előtt buzgón imádkozva találja, megrendül lelkében s áttér a katolikus hitre.

Fenyő Sándor

és Fia

Piacz-utca 63. sz.

Alapított 1877-ben.

Férfiszabó- és divatüzlet. Legujabb bel- és külföldi gypjuszövetek. Nagy raktár kalapok, nyakkendők és minden e szakmába vágó tárgyakban. +++++

Saját gyármányu FEHÉRNEMŰEK

Világhírű **HABIG**-kalapok.

Czigányszerelem.

Az I. és III. felvonás szereplői:

Dragutin Péter, a gazdag bojár — — —	Szabó Gyula
Jonel Boleszku — — — — —	Solti Ernő
Kajetán Dimitreanu, a polgármester fia — — —	Máthé Gyula
Józsi, cigány — — — — —	Falussy István
Mossu, Dragutin szolgája — — — — —	Perényi József
Dimitreanu, polgármester — — — — —	Ardai Árpád
Foreszku) tisztek — — — — —	László Árpád
Liubicz — — — — —	Szakács Árpád
Körösházi Ilona — — — — —	Borbély Lili
Zórika, Dragutin leánya — — — — —	Zilahyné S. Vilma
Jolán, unokahuga — — — — —	Csanády Irma
Julcsa, Zórika dajkája — — — — —	H. Serfőzi Etel
Kériné — — — — —	Vámos Gizi

A II. felvonás. Zórika álma.

Dragutin — — — — —	Szabó Gyula
Jonel — — — — —	Solti Ernő
Kajetán — — — — —	Máthé Gyula
Józsi — — — — —	Falussy István
Ilona — — — — —	Borbély Lili
Zórika — — — — —	Zilahyné S. Vilma
Jolán — — — — —	Csanády Irma
Mózsai, korcsmáros — — — — —	Lévai Farkas Pál

Özv. Dankó Béláné és Társa

EKLI JÓZSEF

a város legrégebb s legdusabban felszerelt temetkezési vállalata.

Üzlethelyiség Kossuth-utca 15. szám. Telefon 322. szám.

Telep: Széchenyi-u. 28. szám. Saját ház.

Éjjeli felvétel: Csapó-u. 16. szám. — Telefon 66. szám.

Minden a temetkezés szakmájába vágó megbízást a tulajdonos személyes felügyelete mellett végzünk bármely vidék vagy külföldön is.

Elsőrangu úri-divatárúk, „ITA“
és „BORSALINO“ kalapok,
különleges nyakkendők a legjobb választékban

Frank Testvéreknél

Piacz- és Szent-Anna-utca sarok. — Telefon 749.

Gyermekjátékok,

Francia babák. — Babakocsik. — Hintalovak. — Plüch- és posztóállatok. — Társasjátékok. — Porcellán-edények. — Chinaezüst ajándéktárgyak legnagyobb választékban mesés olcsón

SCHWARZ M. L.-nél

PIACZ-UTCA 52. SZÁM. (MEGYEHÁZ MELLETT.)

A farkas.

Dr. Kelemen, ügyvéd] — — — — —	Lajthay Károly
Vilma, felesége — — — — —	Halassy Mariska
Jani, fiok — — — — —	Radnothy
Szabó György — — — — —	Pethő Pál
Kegyelmes asszony — — — — —	Serfőzy Etel
A tikár — — — — —	Lévai Farkas Pál
Micike — — — — —	Arday Vilma
Ritterné — — — — —	Uti Gizella
Michál hadnagy — — — — —	Szászhalmly Gy.
Zágony hadnagy — — — — —	Bérczi Ernő
Főpincér — — — — —	Kállay
Szobaleány — — — — —	Aszalay
Szakácsné — — — — —	Erdélyi Margit

Gyökeres tyukszemirtő Kárpáti-szesz

köszvény csúsz ellen

szemölcsöt, tyukszemet kiváló hatással bir. Ára 1—2 K.

és bőrkeményedést azonnal megszünteti. — Ára

70 fillér. ++++++ Alatus apróvész eleni szer, csodás hatása. +++++

A fenti szerek egyedüli főraktára és készítője

HARSÁNYI LAJOS gyógyszerháza

a „Reménység“-hez Debreczen, Csapó-u.

Szabó Miklós

Debreczen, Piacz-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házbán.)

Rendelésszerűen készült, kész
férfi, fiu és gyermekruha
különlegességek állandóan raktáron.

Felöltők, télikabátok.

Külön mértékszerű
angol úri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak
minden darabon feltüntetve.